

## 7. Závěr

Ze zveřejněných statistik kriminality mládeže v České republice, které zpracovává Policie ČR vyplývá, že kriminalita mládeže má v posledním desetiletí stoupající tendenci. Mladiství se nejčastěji dopouštějí majetkových provinění, která jsou nezfídka doprovázena hrubou brutalitou, o čemž svědčí například vražda důchodkyně v Olešnici na Rychnovsku v roce 2004, která byla ubodána k smrti nůžkami skupinou mladistvých kvůli dvou tisícikorunám.

V Čechách dlouho neexistovala jednotná kodifikace trestního práva mladistvých. K té došlo poprvé až v roce 1931 Zákonem o trestním soudnictví nad mládeží. Dle tohoto zákona byly trestné činy spáchané mladistvými posuzovány mírněji a odchylně od trestných činů dospělých. Hlavní myšlenkou zákona bylo mladistvé pachatele vychovávat a ne trestat. Tento zákon byl však postupem času zrušen a trestněprávní ustanovení upravující problematiku mladistvých byla včleněna zpět do obecných trestněprávních předpisů.

K návratu ke speciální úpravě trestního soudnictví nad mládeží došlo v roce 2003 Zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon obsahuje právní úpravu jak hmotněprávní, tak i úpravu řízení o protiprávních činech mládeže.

Pokládám za správné, že trestní řízení nad mládeží zákonodárce komplexně upravil samostatným zákonem. Děti mladší patnácti let a mladiství jsou ve věku, kdy se rozhoduje o jejich případné kriminální budoucnosti. Správnou výchovou a správně zvolenými opatřeními lze jejich budoucí jednání výrazně ovlivnit. Nová právní úprava vytváří dle mého názoru dobré podmínky pro široké výchovné působení na mladého člověka, který se ocitl mimo zákon.

Před přijetím tohoto zákona se objevovaly názory, že by tímto zákonem mělo také dojít ke snížení věkové hranice trestní odpovědnosti. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

sice tuto hranici nesnížil, ale zavedl institut tzv. relativní trestní odpovědnosti, když ve svém ustanovení § 5 odst. 1 stanovil, že mladistvý který nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat nebezpečnost svého činu pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento trestný čin odpovědný. Toto ustanovení znamená zásadní průlom do až doposud uplatňované absolutní trestní odpovědnosti mladistvých.

Osobně se domnívám, že do budoucna by mohla být věková hranice trestní odpovědnosti snížena z patnácti let na čtrnáct. Vždy by však bylo nutné posuzovat vyspělost mladistvého pachatele s přihlédnutím k jeho rozumové a mravní vyspělosti v době spáchání činu. V souvislosti s tím by mělo dojít i ke snížení věkové hranice u tzv. sexuálních deliktů. Hlavním argumentem pro snížení trestní odpovědnosti je dle mého názoru hlavně rychlejší biologické a sociální dospívání současné mládeže. Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti zahrnuje i vládní návrh nového trestního zákoníku, který odeslalo ministerstvo spravedlnosti do vlády počátkem října 2007.

Za přínos Zákona o soudnictví ve věcech mládeže považují také zavedení monistického systému sankcí, v němž jsou vedle sebe řazena výchovná, ochranná a trestní opatření, která vytváří jednotný systém, který je odstupňovaný a vnitřně vzájemně provázaný.

Domnívám se, že na pachatele protiprávních činů, kteří se těchto jednání dopouštějí v mladém věku, je třeba použít zejména opatření směřující k jejich nápravě a převýchově a že opatření, jejichž účelem je potrestání mladistvého, nejsou na místě. V tomto se ztotožňuji se záměry zákonodárce uvedenými v důvodové zprávě k návrhu zákona o soudnictví ve věcech mládeže, kteří tvrdí, že v souladu se zásadou pomocné role trestní represe platí, že trestní opatření mohou být použita

pouze tehdy, jestliže jiná opatření by zřejmě nevedla k dosažení účelu tohoto zákona.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže je dle mého názoru v zásadě zdařilý legislativní počín, srovnatelný s právní kulturou vyspělých zemí. Tento zákon dává soudům dlouho postrádanou možnost nejrůznějších způsobů reakcí na protiprávní činnost mládeže. Tím je soudcům dána příležitost specifikovat tuto reakci s ohledem na jedinečnou osobnost každého mladého delikventa.

Zákon má však i své nedostatky, na které upozorňují někteří autoři, a to hlavně v oblasti sankcionování mladistvých, jako např. zrušení § 81 TZ o způsobu výkonu trestu odnětí svobody mladistvých, aniž by byl obsah tohoto zrušeného ustanovení vyjádřen v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Za zjevný nedostatek lze považovat chybějící úpravu právní problematiky trestání mladých dospělých, tj. osob ve věku osmnácti až jedenadvaceti let. Jedná se o věkové období, ve kterém nelze jedince spolehlivě přiřadit ani ke kategorií dospělých, ani ke kategorií mládeže. Nemusí u nich být ani zdaleka spolehlivě ukončen sociální vývoj, ač vývoj biologický mnohdy ukončen je. Proto v některých evropských zemích podřazují tuto věkovou skupinu ještě pod právní úpravu určenou pro mládež.<sup>81</sup> Další nedostatky tohoto zákona lze spatřovat ve „zmateném použití pojmu „probační program“ v jiném významu, než v jakém se objevuje v trestním zákoně, nedořešená úprava podmínek pro aplikaci institutu napomenutí s výstrahou, aj.“<sup>82</sup> Bylo by jistě vhodné uvažovat o změnách či doplnění stávající právní úpravy, které by vedly k odstranění těchto nedostatků.

---

<sup>81</sup> MUŽÍKOVÁ, Alena. *K odpovědnosti mládeže za protiprávní činy*. In *Problémy trestního postihu mladistvých*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2003. s. 19 - 20.

<sup>82</sup> ŠČERBA, Filip. Sankcionování mladistvých. *Kriminalistika 2005*, č. 2, s. 143.

Čtyři roky praxe ukázaly, že v mnoha případech má zákon o soudnictví ve věcech mládeže své místo a pokud je protiprávní jednání mladého člověka výjimečné a ojedinělé, řízení podle něj výrazně přispěje k tomu, aby také bylo posledním takovým jednáním. Lze si jen přát, aby pachatelů, na které dopadá tento zákon bylo do budoucna co nejméně.